

WAT
&
HOE

FRIES

TAALGIDS

- uitspraak
- ontmoetingen
- eten & uitgaan
- onderweg
- overnachten
- gezondheid

incl.
woordenlijst
FRIES - NEDERLANDS
& NEDERLANDS
- FRIES

IN SAMENWERKING MET
van Dale

Inhoud

Woord vooraf 6

- 1 Handig om te weten... 7**
 - 1.1 Beknopte grammatica 7
 - 1.2 Uitspraak 10
 - 1.3 Handige rijtjes 12
 - 1.4 Datum, tijd en getallen 17
 - 1.5 Persoonlijke gegevens 26
- 2 Praktische zaken 28**
 - 2.1 Bank 28
 - 2.2 Post 29
 - 2.3 Telefoon 30
 - 2.4 Internet en computer 33
 - 2.5 Foto en video 35
 - 2.6 Het weer 37
 - 2.7 Veiligheid 39
- 3 Ontmoetingen 41**
 - 3.1 Algemeen 41
 - 3.2 Iemand aanspreken 42
 - 3.3 Zich voorstellen 44
 - 3.4 Elkaar begrijpen 50
 - 3.5 Hobby's 51
 - 3.6 Een mening geven 52
 - 3.7 Een compliment geven 54
 - 3.8 Iets aanbieden 54
 - 3.9 Uitnodigen 55
 - 3.10 Iets afspreken 56
 - 3.11 Iemand versieren 57
 - 3.12 Afscheid nemen 59
- 4 Onderweg 63**
 - 4.1 De weg vragen 63
 - 4.2 Bagage 66
 - 4.3 De auto 67
 - 4.4 Het benzinstation 67
 - 4.5 Pech en reparaties 68
 - 4.6 De fiets 72
 - 4.7 Vervoermiddel huren 73

- 4.8 Liften 76
- 4.9 Inlichtingen 77
- 4.10 Openbaar vervoer 79
- 5 Overnachten 87**
 - 5.1 Accommodatie zoeken 87
 - 5.2 Bij de receptie 88
 - 5.3 Kamperen 89
 - 5.4 Hotel/appartement/huisje 91
 - 5.5 Klachten 96
 - 5.6 Vertrek 97
- 6 Eropuit 98**
 - 6.1 Bezienswaardigheden 98
 - 6.2 Sport en recreatie 101
 - 6.3 Aan het water 102
 - 6.4 Op het ijs 106
 - 6.5 Wandelen en wadlopen 108
 - 6.6 Fitness en wellness 109
- 7 Winkelen 111**
 - 7.1 Algemeen 111
 - 7.2 Levensmiddelen 113
 - 7.3 Kleding en schoenen 114
 - 7.4 Kapper 116
 - 7.5 Afrekenen 118
- 8 Eten en uitgaan 120**
 - 8.1 In het restaurant 120
 - 8.2 Bestellen 121
 - 8.3 Klachten 130
 - 8.4 Afrekenen 131
 - 8.5 Uitgaan 132
 - 8.6 Kaartjes reserveren 134
- 9 Gezondheid 136**
 - 9.1 De dokter roepen 136
 - 9.2 Klachten van de patiënt 136
 - 9.3 De tandarts 142
- 10 In moeilijkheden 144**
 - 10.1 Om hulp vragen 144
 - 10.2 Ongelukken 145
 - 10.3 Er is iemand vermist 147
 - 10.4 Verlies en diefstal 148

Plaatsnamen 150

Woordenlijsten 161

Nederlands – Fries 161

Fries – Nederlands 213

1 Handig om te weten...

1.1 Beknopte grammatica

• Het lidwoord

De lidwoorden van bepaaldheid zijn *de* en *it* in het enkelvoud; *de* in het meervoud. Het lidwoord van onbepaaldheid is *in*. Lidwoorden blijven in het algemeen onverbogen, behalve in enkele vaste uitdrukkingen. In combinatie met voorzetsels zoals *fan*, *oan*, *op* enz. kunnen *de* en *it* gereduceerd worden tot 'e en 't : *fan 'e*, *op 'e*, *út 'e*, *yn 'e*, *oan 't*, *fan 't*, *op 't* enz.

• Het zelfstandig naamwoord

Net als in het Nederlands verdelen de zelfstandige naamwoorden zich naar het lidwoord in twee groepen, één groep met het lidwoord *de* en één met *it*. In de meeste gevallen loopt het gebruik van het lidwoord bij het zelfstandig naamwoord parallel met het Nederlands, doch bij sommige woorden is er verschil: het bos (woud) - *de bosk*, het eind (slot) - *de ein*, het hek - *de hikke*, het meer - *de mar*, het uur - *de oere*, de borst - *it boarst*, de baard - *it burd*, de vensterbank - *it fínsterbank*. Naamvalsonderscheidingen komen slechts in een beperkt aantal vaste verbindingen voor. De tweede naamval wordt meestal omschreven: *Pake syn klok* (de klok van opa), *mem har stoel* (de stoel van moeder).

Het meervoud wordt gevormd door *-en* of *-s* toe te voegen. De uitgang *-en* komt meer voor dan in het Nederlands. Woorden op *-e* krijgen *-n*. De uitgang *-s* wordt gebruikt na *-el*, *-em*, *-en*, *-er*, *-ert*, *-ster* en na de verkleiningsuitgangen *-je*, *-ke*, *-sje*, *-tsje*. Voorbeelden zijn: *fûgels* (vogels), *biezems* (bezems), *beakens* (bakens), *fervers* (ververs), *neperts* (vrekken), *kapsters* (kapsters), *jonkjes* (jongetjes), *famkes* (meisjes), *ljochtsjes* (lichtjes), *pantsjes* (pannetjes). Woorden op *-ing* kunnen zowel *-en* als *-s* krijgen: *ferieningen/ferienings* (verenigingen).

De korte klinker blijft in het meervoud kort: *skippen* (schepen), *fetten* (vaten), *slotten* (sloten), *dakken* (daken), *oarloggen* (oorlogen).

De verkleiningsuitgangen zijn *-ke*, *-(t)sje* en *-je*. Na een klinker, een tweeklank of een wordeinde op *m*, *p*, *f*, *s* en *r* wordt *-ke* gebruikt: *koke* (koetje), *strieke* (strootje), *kamke* (kammetje), *kopke* (kopje), *draske* (drasje), *meske* (mesje), *bearke* (beertje). De uitgang *-(t)sje* verschijnt na *l*, *n*, *d* en *t*: *staltsje* (stalletje), *pantsje* (pannetje), *krúdsje* (kruidje), *lietsje* (liedje). Na *-k*, *-ch* en *-nk* volgt *-je*: *hoekje* (hoekje), *eachje* (oogje), *bankje* (bankje).

Afwijkend van het Nederlands is ook dat het Fries bij het verwijzen naar zelfstandige naamwoorden veel gebruik maakt van de mannelijke voornaamwoorden: *de kat syn jongen, de provinsje syn auto's*. (Zie ook Het voornaamwoord)

- **Het bijvoeglijk naamwoord**

Het gebruik van het bijvoeglijk naamwoord is in vele gevallen gelijk aan het Nederlands: het bijvoeglijk naamwoord krijgt een *-e* in enkel- en meervoud: *Achte hear* (geachte heer), *hege beammen* (hoge bomen), *de wide marren* (de wijde meren). De vergrotende en overtreffende trap worden gevormd door *-er* en *-st* toe te voegen: *grut-grutter-grutst* (groot-groter-grootst), *heech-heger-heechst* (hoog-hoger-hoogst). Wanneer de stam op *l*, *n* of *r* eindigt, wordt soms een *d* ingevoegd: *mâlder* (maller), *minder* (minder), *djoerder* (duurder).

- **Voegwoorden**

Het gebruik van nevenschikkende voegwoorden zoals *en*, *mar*, *of* wijkt niet veel af van het gebruik in het Nederlands. *Of* wordt vaak vervangen door *as*, vooral in gesproken taal.

De onderschikkende voegwoorden zijn met name *dat* (dat) en *oft* (of). Ze vormen van voorzetsels en bijwoorden voegwoorden, waarbij ze vaak verzwakken tot 't: *foar't* (voordat), *mei't* (terwijl), *nei't* (nadat), *hoe't* (hoe), *doe't* (toen), *ear't* (voordat), *dêr't* (waar), *wêr't* (waar), *om't* (omdat), *alhoewol't* (alhoewel) en nog vele andere.

Na een vergrotende trap wordt in het Fries gewoonlijk *as* gebruikt: *grutter as, heger as*.

- **Het werkwoord**

Werkwoorden eindigen in het Fries op *-je* of *-e*, met uitzondering van de eenlettergrepige werkwoorden: *dwaan* (doen), *jaan* (geven), *slaan* (slaan), *sjen* (zien), *gean* (gaan) en *stean* (staan). Zoals in de andere Germaanse talen zijn er sterke en zwakke werkwoorden. De sterke werkwoorden hebben klinkerwisseling en een verleden deelwoord op *-(e)n*: (*nimme-naam-nommen*). De zwakke werkwoorden vormen de verleden tijd door *-de*, *-te* of *-e* achter de stam te voegen; het verleden deelwoord eindigt op *d*, *t* of *e*. Door wederzijdse invloed komen mengvormen voor, de onregelmatige werkwoorden. Als voorbeeld van een vervoeging het sterke werkwoord *nimme* (nemen): (t.t.) *ik nim, do nimst, hy/hja nimit, jo nimme, wyl/jim/hja nimme*; (v.t.) *ik naam, do naamst, hy/hja naam, jo namen, wyl/jim/hja nimme; ik ha nommen*.

Het zwakke werkwoord *stappe* (stappen): (t.t) *ik stap, do stapst, hy/hja stapt, jo stappe, wyl/jim/hja stappe*; (v.t.) *ik stapte, do staptst, hy/hja stapte, jo staptten, wyl/jim/hja staptten; ik ha stapt*.

2 Praktische zaken

2.1 Bank

Waar is hier ergens een bank?

Is hjir earne in bank?

is jir earne een bank?

Kan ik hier pinnen?

Kin ik hjir pinne?

kin ik jir pinne?

Kan ik hier met een creditcard geld opnemen?

Kin ik hjir mei in kredytkaart jild opnimme?

kin ik jir mei een kredytkaart jild opnimme?

Hoeveel provisie moet ik betalen?

Hoefolle provyze moat ik betelje?

hoefolle provyze moat ik betelje?

Waar moet ik tekenen?

Wêr moat ik tekenje?

wêr moat ik tekenje?

Kan ik kleinere biljetten krijgen?

Ha jo ek lytser briefkes?

ha joo ek lytser brjifkes?

Ik zoek een geldautomaat

Ik sykje om in jildautomaat

ik sijkje om een jild-automaat

Wat is het minimum/maximum?

Wat is it minimum/maksimum?

wòt is it minimum/maksimum?

Mag ik ook minder opnemen?

Kin ik ek minder opnimme?

kin ik ek minder opnimme?

Dit is mijn bankrekeningnummer

Dit is myn bankrekkennûmer

dit is mien bankrekken-noemer

Kunt u me ook wat kleingeld geven?

Ha jo ek wat lytsjild foar my?

ha joo ek wòt lytsjild foear mij?

Dit klopt niet

Dit kløppet net

dit kløppet net

Hjir graach tekenje	U moet hier tekenen
Dit graach ynfolje	U moet dit invullen
Mei ik jo paspoart efkes sjen?	Mag ik uw paspoort zien?
Mei ik jo idintiteitsbewiis efkes sjen?	Mag ik uw identiteitsbewijs zien?
Mei ik jo giropas efkes sjen?	Mag ik uw giropasje zien?
Mei ik jo bankpaske efkes sjen?	Mag ik uw bankpasje zien?

2.2 Post

Waar is –?

Wêr is –?

wêr is –?

Ik ben op zoek naar een postagentschap

Ik sykje om in postagintskip

ik siekje om een pòst-aġintskip

Is hier ergens een brievenbus in de buurt?

Is hjir earne in brievebus yn 'e buert?

is jir eeane een brievebus iene buert?

Bij welk loket kan ik geld wisselen?

By hokker loket kin ik jild wikselje?

bij hokker loket kin ik jild wikselje?

Moet ik hier zijn voor een telefonische overboeking?

Moat ik hjir wêze foar telefoanysk oermeitsjen?

mat ik jir wêze foear tillefoanies oermaitsjen?

Poste restante

Poste restante

pòste restante

Is er post voor mij? Mijn naam is ...

Is der post foear mij? Myn namme is ...

idder pòst foear mij? mien namme is ...

Hoeveel moet er op een ... naar ...?

Hoefolle moat der op in ... nei ...?

hoe folle mat dər op een ... nai ...?

Zit er genoeg aan postzegels op?

Sitte der genôch postsegels op?

sitte dər genôg pòssegels op?

Ik wil graag ... postzegels van ...

Ik wol graag ... postsegels fan ...

ik wol graag ... pòssegels fòn ...

Ik wil dit pakket per expresse versturen

Ik wol dit pakje mei eksprespost ferstjoere

ik wol dit pakje mai eksprespòst festjoere

3 Ontmoetingen

3.1 Algemeen

- **Dank u wel**

Bedankt/dank u wel

Betanke/tankjewol
betanke/tankjewol

Geen dank/graag gedaan

Neat te tankjen/graach dien
neet tə tankjen/graag dieən

Heel hartelijk dank

Tige tank
tiigə tank

Erg vriendelijk van u

Tige freonlik fan jo
tiigə freuənlək fən joo

Het was me een waar genoeg

It wie tige nei 't sin
ət wieə tiigə nait sin

Dank u voor de moeite

Tige tank foar de muoite
tiigə tank foear de moeioite

Dat had u niet moeten doen

Dat hie net hoegd
dət hieə net hoegd

Dat zit wel goed, hoor

It is wol goed hear
ət is wol goed jer

- **Pardon**

Pardon

Pardon
paɾdɔn

Sorry!

Sorry!
sɔɾrie!

Sorry, ik wist niet dat ...

Sorry, ik wist net dat ...
sɔɾrie, ik wist net dat ...

Neemt u me niet kwalijk

Nim my net kwea ôf
nim mij net kweeə ô

Het spijt me

It spyt my
ət spiet mij

Ik deed het niet expres, het ging per ongeluk

Ik die ət net mai sin, ət gie by ûngelok
ik dieə ət net mai sin, ət gieə bij oengəlok

Dat geeft niet, hoor

Hindert neat, hear
hindert neeət, jer

Laat maar zitten

Lit mar sitte
lit mar sitte

Dat kan iedereen overkomen

Dat kin elk oerkomme
dət kin elk oerkomme

- **Feliciteren en condoleren**

Gefeliciteerd met uw verjaardag

Lokwinske mei jo jierdei
lokweenske mai joo jiddie

(Nog) de beste wensen

(Noch) de bêste winsken
(nog) de bêste weensken

Gecondoleerd

Kondolearre
kondoljerre

Ik vind het heel erg voor u

Ik fyn it hiel slim foar jo
ik fien ət hieəl slim foear joo

3.2 Iemand aanspreken

Dag meneer Smid

Goeie(dei) Smid
gœie(dai) smid

Dag mevrouw Pietersma

Goeie(dei) frou Pietersma
gœie(dai) frou pietersma

Hallo, Pieter

Hallo, Pieter
hallo pieter

4 Onderweg

4.1 De weg vragen

Pardon, mag ik u iets vragen?

Nim my net kwea ôf, mei ik jo wat freegje?

nim mij net kweeə ô, mei ik joo wòt freegje?

Ik ben de weg kwijt

Ik bin it paad bjuster

ik bin et paad bjuster

Weet u een ... in de buurt?

Is der in ... yn 'e buurt?

is dêr een ... iene buurt?

Is dit de weg naar ...?

Is dit de wei nei ...?

is dit de wai nai ...?

Kunt u me zeggen hoe ik naar ... moet lopen/fietsen?

Kinne jo my sizze hoe't ik nei ... rinne/fytse moat?

kinne joo mij sizze hoet ik nai ... rinnel/fietse moat?

Hoe kom ik daar het snelst met de auto?

Hoe kom ik dêr it fluchst mei de auto?

hoe kom ik dêr et flugst mei de auto?

Hoe kom ik het snelst in ...?

Hoe kom ik it fluchst yn ...?

hoe kom ik et flugst ien ...?

Hoeveel kilometer is het nog naar ...?

Hoefolle kilometer is it noch nei ...?

hoefolle kilometer is et nog nai ...?

Kunt u het op de kaart aanwijzen?

Kinne jo it op 'e kaart oanwize?

kinne joo et oppe kaat oanwiiize?

Mijn navigatiesysteem is kapot, kunt u me vertellen hoe ik in ... kom?

Myn navigaasysysteem is stikken, kinne jo my fertelle hoe't ik yn ... kom?

mien navigaasje-systeem is stik'n, kinne joo mij fetelle hoet ik ien ... kom?

- **Waar?**

hier/daar

hji'r/dêr

jir/dêr

TAALGIDS

FRIES

DE BESTE TOLK VOOR OP REIS

Vlot de rekening vragen op een terrasje? Een gesprekje aanknopen? Met deze taalgids kom je altijd uit je woorden.

- Ruim 4000 woorden & zinnen
- **Woordenlijst**
Nederlands - Fries
- **Woordenlijst**
Fries - Nederlands
- Duidelijke aanwijzingen voor **uitspraak**

9 789043 927338

www.kosmosuitgevers.nl

